

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn/244504,Krzysztof-Brzechczyn-Jak-doszlo-do-Poznanskiego-Czerwca.htm>

27.06.2026, 02:15

Krzysztof Brzechczyn: Jak doszło do Poznańskiego Czerwca?

Poznański Czerwiec '56 był trzecim w Europie Środkowo-Wschodniej oraz pierwszym w Polsce aktem masowego sprzeciwu wobec realnego komunizmu. Co miało decydujące znaczenie dla takiego przebiegu wypadków?

[Gospodarka Poznański czerwiec '56](#)

28.06

Jak doszło do Poznańskiego Czerwca?

Po II wojnie światowej granice komunizmu zostały wytyczone przez marsz walczących z faszystowskimi Niemcami oddziałów Armii Czerwonej. W ten sposób komunizm został narzucony Bułgarii, Czechosłowacji, wschodnim Niemcom, Polsce, Rumunii i Węgrom; w Albanii i Jugosławii komuniści - z politycznym wsparciem Moskwy - przejęli władzę samodzielnie.

Dlaczego w Polsce?

Wkrótce kraje bloku wschodniego w przyspieszonym tempie zaczęły przechodzić totalitarne przeobrażenia. Komunistyczna monopartia sprawowała władzę opartą na masowym terrorze i zastraszaniu społeczeństwa przez wszechwładny aparat bezpieczeństwa. Zlikwidowano prywatną własność i przeprowadzono kolektywizację rolnictwa, a forsowna industrializacja doprowadziła do znacznego obniżenia poziomu życia. Marksizm stał się dominującą formą myślenia.

Po śmierci Stalina 5 marca 1953 r. stopniowo odchodzono od polityki represji i zniewalania społeczeństwa. Podczas XX Zjazdu KPZR, 25 lutego 1956 r. Nikita Chruszczow wygłosił tajny referat, obciążając za wszystkie „błędy i wypaczenia” komunizmu osobiście Stalina. W ten sposób odgórnie przeprowadzana destalinizacja - wszak ofiarami czystek byli członkowie kierownictwa partyjnego - napędzała oddolne protesty społeczne.

Już w czerwcu 1953 r. w Czechosłowacji po ogłoszeniu wymiany pieniędzy i podwyżce cen w Pilźnie oraz innych miastach demonstrowało ok. 20 tys. robotników. W NRD w dniach 16-17 czerwca 1953 r. w sześciuset zakładach pracy w dwustu pięćdziesięciu miejscowościach strajkowano przeciwko podwyżkom cen. Poznański Czerwiec '56 był zatem trzecim w Europie

Środkowo-Wschodniej oraz pierwszym w Polsce sprzeciwem wobec realnego komunizmu.

Dlaczego w Poznaniu?

Podczas II wojny światowej życie straciło ponad 14 tys. poznanianów, a 55 proc. budynków miasta uległo zniszczeniu. Ta poważna, choć w porównaniu z Warszawą wyraźnie mniejsza, skala strat sprawiała, że to podźwignięcie stolicy z ruin stało się symbolem powojennej odbudowy kraju. Szły za tym makroekonomiczne decyzje, kierujące środki inwestycyjne do innych, mniej rozwiniętych regionów Polski, z wyraźnym upośledzeniem Poznania.

Z tego względu co najmniej od 1953 r. stopniowo obniżał się poziom życia mieszkańców stolicy Wielkopolski i spadały płace realne. Średnia nominalna płaca w Poznaniu była niższa o 8 proc. od średniej płacy krajowej. Kolektywizacja rolnictwa i upaństwowienie przemysłu oraz drobnej wytwórczości powodowały trudności w zaopatrzeniu sklepów w produkty żywnościowe i przemysłowe. Odczuwalnym problemem był brak mieszkań.

Wielkopolski etos pracy zderzył się z komunistyczną „gospodarką planową”, doprowadzając do frustracji i braku satysfakcji z solidnie wykonywanej pracy. Przykładowo podczas jednego ze spotkań z załogą Zakładów Przemysłu Metalowego im. Józefa Stalina w Poznaniu (ZISPO) pracownicy zgłosili prawie 5 tysięcy wniosków poprawiających organizację pracy. Pogarszanie się sytuacji materialnej mieszkańców zaliczyć można do bezpośrednich gospodarczych przyczyn Poznańskiego Czerwca '56, lecz ich wpływ pogłębiony został uwarunkowaniami kulturowymi - wielkopolskim etosem pracy i tradycją podejmowania legalnych działań w obronie swoich praw i interesów.

[Czytaj artykuł Krzysztofa Brzechczyka *Jak doszło do Poznańskiego Czerwca?* na portalu \[przystanekhistoria.pl\]\(http://przystanekhistoria.pl\)](#)

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Gospodarka, Poznański czerwiec '56

Artykuł